AFSCHEIDS WOORD

AAN DE

Leden mijner Gemeente,

DIE NAAR

HUMPATA TREKKEN.

—o—

UITGESPROKEN TE BETHAL

OP ZONDAG AVOND, 13 NOV. 1892.

—o—

DOOR DS. PH. S. SNIJMAN.

—o—

PAARL:
D. F. DU TOIT & CO.
1893.

02/05 2013 14:25 FAX

DEZE afscheidsrede werd uitgesproken op Zondag Avond, 13 November 1892, en op verzoek van de Leden der Gemeente, die trekken, in druk gegeven, ter gedachtenis van de aandoenlijke ure, door ons voor het laatst te zamen doorgebracht.

Ook heb ik goed gedacht, de namen der Leden van de Gemeenten, Middelburg en Bethal die trekken, met hunne kinderen hierbij te voegen, jammer dat ik niet al de namen kon krijgen.

Ik ben zeker, die aandoenlijke ure zal niet spoedig vergeten worden.

Ph. S. SNIJMAN.

Heibelberg, Z.A.R.,
18 November 1893.

AFSCHEIDS-WOORD.

Voorgezongen Ps. 146: 3:

Zalig Hij, die in dit leven,
Jacobs God ter hulpe heeft!
Hij, die door den nood gedreven,
Zich tot Hem om troost begeeft;
Die zijn hoop in 't hachlijkst lot
Vestigt op den Heer, zijn God.

Voorgelezen Ps. 121.

GEBED.

Gezongen Ps. 121: 2,

Hij is, al treft u 't felst verdriet,
Uw wachter, die uw voet
Voor wankelen behoedt;
Hij, Israels Wachter, sluimert niet.
Geen kwaad zal u genaken;
De Heer zal u bewaken.

Tekst Jes. 41: 10*a*: "Vrees niet, want Ik ben met u; zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God."

Smartelijk, voorwaar, is voor ons allen deze ure van ons samenzijn, aan deze plaats, om een afscheidswoord tot elkander te spreken. Hoe zal ons afscheid zijn? Was het dat ik weg ging, dan kon ik tot u spreken; maar nu is het een deel van de gemeente, dat ons verlaat; dus kan ik niet afscheid nemen, maar gij als gemeente moet van elkander afscheid nemen.

Daarom heb ik mij ook voorgenomen, om slechts als tolk voor u op te treden, om tot u, die trekt, een woord te spreken uit naam van hen die blijven, en tot u die blijft een woord uit naam van die trekken.

Doch vooraf vraag ik verschooning, wanneer in deze ure mijn gemoed overstelpt wordt en ik wat overdreven, van de belofte afwijk, om beide partijen aan te spreken.

Verwacht geene leerrede, geene verklaring van onze tekstwoorden.

Verwacht niet, dat nu in deze voor ons allen zoo smartelijke ure, eene gedachte zal uitgesproken worden over den trek; wie weet wat God voornemens is te doen, wellicht dat ook daar het licht des Evangelies moet opgaan over hen, die nog in de duisternis wandelen. "Wie kan Gods wijs beleid doorgronden?" Alleen een woord van *scheiden*.

Scheiden—Ach! wat een droevig woord in dit dikwijls zoo droevige leven, maar hoeveel droever wordt het nog voor het hart als men denkt, dat men niet alleen dagen en maanden, maar jaren te zamen gewoond heeft, en dat nu door het scheiden banden verbroken moeten worden,—banden des bloeds,—banden des geestes; nog droever voor het hart als men denkt, dat men door dit afscheid elkander verlaat voor ons leven, om elkander op deze aarde niet weder te aanschouwen.

Scheiden — Ach! wiens hart wordt niet overstelpt, als men denkt, dat dit de laatste maal is, dat de kerkklok ons te samen heeft geroepen, en gelijk deze ure de laatste is van ons samenzijn — zoo wordt ook de laatste ure met stille beving verbeid — de aandoenlijke ure van scheiding — waarin gij moet vaarwel zeggen het land uwer geboorte, waaraan, o, zoo vele herinneringen verbonden zijn,—herinneringen van uwe kindsche dagen, uwen mannelijken leeftijd, tot op dit oogenblik.—Vaarwel aan uwe vrienden en betrekkingen.

Scheiden — Ach! hoe wordt deze ure met stille beving door u verbeid. Het is, als ziet gij menigmaal bij het dalen van de avondzon, in het westen een donkere onweerswolk, die altijd donkerder wordt, en nader komt, en nu en dan een bliksemstraal; gij gevoelt dat uw hart van angst en vreeze in een krimt, hoe nader die wolk komt; nu en dan rolt een groote regendruppel—eindelijk storten zij neder.—Zoo stel ik mij voor wordt de ure der scheiding door u verbeid. Daar is een vader, die het trekgoed of iets anders voor den trek gereed maakt; terwijl zijn handen bezig zijn met het werk, denkt hij over het lange pad, hij is reeds met zijne gedachten in het land zijner begeerte, vandaar voert zijne gedachte hem terug naar de laatste ure der scheiding.—O! hoe droevig! daar is een zoon, aan wien het hart met duizend draden verbonden is, daar zijn zoo vele dierbare betrekkingen waarvan afscheid genomen moet worden, dan vermenigvuldigen zijne gedachten,—het hart wordt vol,—de oogen vochtig,—hij staat op van zijn werk zonder hij het wellicht weet, om in de eenzaamheid aan zijn hart lucht te geven.

Daar is eene moeder, die in stilheid alles gereed maakt voor den trek, haar gelaat is misschien wel wat opgeruimd, om het haren man niet zwaarder te maken, toch is er nu en dan een diepe zucht in het hart, wanneer zij denkt aan de aandoenlijke ure, waarin zij afscheid moet nemen van hare dierbare dochter, die door den band des huwelijks moet achterblijven, haar gemoed wordt voller,—hare kracht bezwijkt,—onmogelijk voor haar, om hare tranen te verbergen,—zij laat haar werk,—zoekt de eenzaamheid op,—om daar, onder een vloed van tranen, haar hart voor den Heere uit te storten,—om bijstand te vragen in de smartelijke ure der scheiding.

Daar eene dochter, wie het opgelegd wordt door haren man, om met hem te trekken, haar hart bezwijkt, wanneer zij aan de ure der scheiding denkt, en aan het vergelegen land, verwij-

derd, verre van de omhelzing, vriendelijke raadgeving en vertroosting harer dierbare moeder, van wie zij voor haar leven moet afscheid nemen, om haar nooit weder op aarde te zien. Daar een broeder, eene zuster in den Heere—geestelijke banden.—Maar waartoe meer? Gij tracht u nu reeds van elkander los te maken, maar hoe nader de ure der scheiding komt, hoe vaster gij aan elkander verbonden wordt. Hier zoekt een de eenzaamheid, daar een ander, en de tranen, in de eenzaamheid gestort, zijn als enkele groote regendroppels, die den stortregen vooraf gaan, maar wanneer de aandoenlijke ure van scheiden daar is, dan vloeien uwe tranen als zoo vele waterstroomen.

Hadt gij het immer kunnen betwijfelen, de laatste dagen zouden het u in menig opzicht bewezen hebben, hoe vast de boom van uw leven geplant is in uwen grond, en geen wonder, waar die boom ontworteld moet worden, dat hij de takken treurig ter aarde laat hangen, en dat de laatste bijslag, die den laatsten wortel zal afhouhet hart inwendig verscheurt.

Is het u al gebeurd, een uwer dierbaarsten die gij op aarde hebt, uitgeleide te doen op eene reis naar een vergelegen land? Een langen tijd te voren hebt gij alles beschikt, besproken, afgedaan, wat er te doen was tusschen u en hem. Maar toen het laatste oogenblik daar was, en bij herhaling gezegd, dat er niets meer te zeggen is, is het of de minuten sneller voorbij gaan, nog een oogenblik wilt gij bij elkander vertoeven, maar eindelijk wordt de laatste hand gereikt, de laatste kus gegeven, toen loste alles zich op in één zielezucht, één woord, maar een woord van onschatbaren troost, het woord: GOD, en het snikkend "God zij met u," is de laatste bede uws harten, de laatste toon uwer lippen.

Ik weet niet waar een troostelijker woord te krijgen, dan dit woord door God zelf gesproken, te spreken tot u die ons verlaat, en tot u die

blijft: "*Vrees niet, want Ik ben met u, zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God.*"

Gij denkt haast van elkander te scheiden. O, wanneer gij over dien trek denkt, het lange pad door u af te leggen, over de vele moeielijkheden, teleurstellingen, beproevingen en ontberingen, die u wachten op uwen weg, de vele gevaren waarvoor gij blootstaat in de woestijn, dan wordt de toekomst duister, het hart overstelpt, vervuld met vrees en angst Maar dezelfde God, die bij de schepping, toen alles in het donker gehuld was, Zijn machtwoord deed hooren: "Daar zij licht," en ziet, de duisternis verdween voor het licht, zegt ook nu nog, door Zijn woord en door Zijnen Geest, tot het hart, dat angstvallig naar Hem vraagt: "daar zij licht.' "Vrees niet, want Ik ben met u, zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God."

De beloften van God zijn rijke erfenissen, zijn tot vertroosting, verkwikking der ziel in welke omstandigheden wij ook geplaatst zijn op aarde.

Wanneer wij de eenzaamheid opzoeken, het hart voor Hem uitstorten, dan zegt Hij: "vrees niet, want Ik ben met u, Ik ben de groote Herder, Ik weet waarvoor mijne schapen blootstaan, Ik ben de Almachtige, Ik kan hen verlossen uit alle kwaad."

Hoeveel is er waarvoor de kinderen des Heeren te vreezen hebben, waarvoor ook gij te vreezen hebt. Vreeze vervult uw hart, wanneer gij denkt wat gij verliest door dien trek; voor jaren blijft gij misschien onttrokken van het heerlijk voorrecht van de prediking van Gods Woord, van de lieflijke woningen, waar Jehova God gediend en aangeroepen wordt, van de Sacramenten, waarnaar uwe ziel menigmaal smachtend zal verlangen; ja vreeze moet uw hart vervullen, wanneer gij denken moet, dat het wellicht voor het laatst is, dat uwe zielen heden morgen, aan de tafel des Heeren, verkwikt en versterkt zijn geworden, op uw levensweg door de woestijn dezes levens.

Vreeze voor de zonde. Vreeze voor beproevingen — persoonlijke — en voor uwe betrekkingen — voor verdrukkingen — beroovingen, die u wellicht overkomen zullen in de woestijn — armoede. Vreeze voor uwe vijanden — Satan, wereld en eigen vleesch niet alleen, maar ook de volkeren, die gij op uwen weg zult ontmoeten, en die u omringen bij duizenden in het land waarheen gij gaat.

Vreeze voor den dood,—O, menigmaal uzelven al afgevraagd: Hoe zal het met mij gaan, hoe met mijne vrouw en kinderen, indien ik in de woestijn mijn graf vind? Wat zal van hen worden, in welk een toestand van ellende zal ik hen achterlaten. Wanneer gij bedaard over alles nadenkt, dan bezwijkt het hart. Maar dit alles weet God, en wanneer gij u tot Hem wendt, dan zegt Hij tot u: "Vrees niet, want Ik ben met u, zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God."

Vreeze — nu zijt gij nog bijeen, ouders en kinderen, op eene stille, rustige plek, in liefde en vrede, maar "hoe goed, hoe liefelijk het ook is, als broeders ook samen wonen; toch is dit samenzijn pijnlijk, en al spreekt de mond het niet uit, het wordt van wederzijden gevoeld, door het geheimzinnig vermogen, waarmede zielen elkander begrijpen. Dit samenzijn wordt nog pijnlijker, wanneer het gevoel in het hart ontwaakt, dat deze scheiding eene scheiding voor het leven zal zijn. O, wanneer gij denkt aan die scheiding, dan vloeien bedrukte tranen van droefheid.

Maar de heerlijke belofte van God droogt die tranen;—"vrees niet, want Ik ben met u, zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God."

Indien iemand behoefte heeft aan troost, gij voorzeker.

O! hoeveel is er, waarvan gij u los moet maken, en scheiden moet! Maar als het heet wordt en bang in het strijden, ziet dan niet naar het aardsche, neen Geliefden, slaat vochtig het oog naar den hemel.

Doch hoeveel is er op aarde waaraan gij verbonden zijt; daar een graf waarin een dierbare vader of moeder rust, daar de rustplaats van echtgenoot of gade, daar de plaats waar uwe dierbare ontslapen kinderen ter ruste gebracht zijn. O, hoe menigmaal bij die plaatsen uwe dooden beweend, en nu hoe smartelijk om die plaatsen, die u lief zijn door de vele tranen door u daar gestort, te verlaten! O, wanneer gij daaraan denkt, dan zucht gij inwendig, maar als gij op het punt staat van te bezwijken, dan zegt God tot u: "Vrees niet, want Ik ben met u, zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God. Ik heb meer dan dit om u te geven. Gelooft gij dat?" O, wanneer gij met eene Martha kunt zeggen: "Ja Heere! ik heb geloofd," dan zal Hij tot u zeggen: "Ik zal u sterken, Ik zal u helpen, Ik zal u ondersteunen." God deed zijn aangezicht over Israel lichten, Hij leidde Israel, Hij toog voor hen uit, "des daags in eene wolkkolom, en des nachts in eene vuurkolom," daardoor toonde hij zijne tegenwoordigheid aan Zijn volk. Diezelfde God leeft nog en Hij spreekt nu nog tot ons.

Maar wilt gij dat Hij met u gaan, Zijn aangezicht over u lichten zal, dan moet gij Hem vragen, en *eensgezindheid* moet onder u heerschen.

Daarom vermanen wij u met de woorden van Paulus: "Voorts, broeders! zusters! zijt blijde, wordt volmaakt, zijt getroost, *zijt eensgezind, leeft, gaat in vrede*"; hoort de heerlijke belofte, indien gij alzoo leeft: "en de God des vredes zal met u zijn."

Geliefde Broeders en Zusters, nog een woord van trouwe vermaning. Houdt vast aan het woord des Heeren, houdt vast aan den Heere. Wij spreken niét van "grijpende wolven", maar waarschuwen u voor de gevaren, die u van alle zijden omringen, zelfs daar in het land waarheen gij gaat. O, daar is een groot gevaar voor u en uwe kinderen, een *vreemd geloof*, het *Roomsche geloof*. Hoe lichtelijk kunnen uwe kinderen

vervoerd worden door dat geloof, en eens dat geloof aangenomen hebbende, een geloof, dat onze vrome en ontslapen voorouders goed en bloed gekost heeft, zijn zij verloren.

O! Geliefden, hoort onze laatste vermaning: Waakt! O! waakt over uwe kinderen, staat in, strijdt voor het geloof, den heiligen eenmaal overgeleverd, weest mannelijk, zijt sterk, o, neemt de *geheele* wapenrusting Gods, opdat gij kunt wederstaan in den boozen dag, die komen zal. Voedt uwe kinderen op in de vreeze des Heeren. Houdt aan te vermanen tijdig en ontijdig. Gedenkt onzer woorden, en tranen, òf — moet het zijn — vergeet ons, maar vergeet God, vergeet Christus niet, vergeet de zorg uwer eigene zielen niet, en die uwer kinderen, vergeet het ernstig woord dezer ure, en den grooten dag der verantwoording niet!" Zoo dan, mijne geliefde Broeders, zijt standvastig in uw geloof, onbewegelijk, wordt niet vervoerd door verkeerde leeringen; altijd overvloedig in het werk des Heeren; als die weet, dat uw arbeid niet ijdel is in den Heere!

Nog veel heb ik tot u te spreken. Het hart is vol,—maar de minuten snellen voorbij, één woord moet toch het laatste zijn. Wij moeten scheiden, elkander verliezen. Neen, al verliezen wij elkander uit het oog, wij zijn toch niet altijd van elkander gescheiden. Een Vaderoog blijft over ons waken, één Vaderhand ons geleiden, een Vaderhuis staat aan het einde der baan open voor al de kindereren van dien Vader. Geve God uit genade, dat wij allen eens daarboven in dat Vaderhuis te zamen vereenigd mogen zijn, om nimmer van elkander weder te scheiden.

Daar is troost in het afscheid nemen, in een zalig wederzien. Daar is een God die leeft, en Zijne genade is ook in de bange ure der scheiding genoeg. Een woord dat blijft, en zult gij de prediking van dat woord uit mijnen mond niet meer hooren, moge dan de vermaningen, waarschuwingen, opwekkingen en vertroostingen,

die van mijne lippen van tijd tot tijd gekomen zijn, u bijblijven. Een Geest, die al de verlosten des Heeren verbindt, waar zij zich ook mogen bevinden op aarde.

Wat schaadt het, indien wij elkander uit het oog verliezen? Allen, die in den Heere vereenigd zijn, scheiden niet, al zien zij elkander voor het laatst. Zonder tranen kan ons afscheid niet zijn, maar toch zonder troost is het niet. Loopen onze wegen vèr uiteen, het is dezelfde God, die met u gaat en met ons blijft, wij blijven één in den Heere.

Eindelijk, geliefden in den Heere, God roept ons allen toe: "Vreest niet, want Ik ben met u, zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God; Ik sterk u, ook help Ik u, ook ondersteun Ik u met de rechterhand mijner gerechtigheid." Maar wilt gij Gods tegenwoordigheid ondervinden, en Zijn aangezicht over u laten lichten, dan moet uw heengaan in vrede zijn, op uwen weg vrede en eensgezindheid onder u heerschen, en daar in de woestijn het voorbeeld van Abraham navolgen, om overal, waar gij uwe tenten opslaat, den naam des Heeren aan te roepen. Gaat in liefde en vrede, want waar liefde en vrede woont, gebiedt de Heer Zijne zegeningen, daar woont Hij zelf.

Nu Broeders en Zusters! "Wij bevelen u Gode, en den woorde Zijner Genade, die machtig is u op te bouwen, en u een erfdeel te geven onder al de geheiligden. Wij bevelen u Gode, die machtig is u te redden, te helpen, te ondersteunen.

Onze bede voor u is, en zal zijn: De Heere, de God van Abraham, Izak en Jacob, geleide u, en make uwen weg voorspoedig, en brenge u veilig tot de plaats uwer begeerte; en brenge ons allen eens daarboven in het Vaderhuis tezamen, om Hem daar te zamen te loven en te verheerlijken, in het Vaderhuis waar geen nacht van scheiden meer zijn zal.—Amen.

GEBED:

Tezamen staande elkander biddend toegezongen

De Heer zal u steeds gadeslaan,
Opdat Hij in gevaar
Uw ziel voor ramp bewaar'.
De Heer, 't zij g' in of uit moogt gaan,
En waar g' u heen moogt spoeden,
Zal eeuwig u behoeden.

Ps. 121: 4.

De Heere zegene en behoede u!
De Heere doe Zijn aangezicht over u lichten, en zij u genadig!
De Heere verhefle Zijn aangezicht over u, en geve u vrede! Amen.

Hieronder volgen de namen van de ouders met hunne kinderen, die in December 1892, *en Januari* 1893 *van voornemen zijn te trekken. Het spijt mij, dat ik niet al de namen van degenen, die vast besloten zijn te trekken, kon krijgen :—*

Ouders :— { Josuas Jacobus Hamman, Oud Ouderling, 48 jaar oud. / Johanna Susanna Hamman, Geb. Meyer, 46 jaar oud.

De Kinderen :—Jacobus Joh. Hamman, Johanna Susanna Hamman, geb. Potgieter, Cornelis Maritz, Maria Hamman, Jonas J. Hamman, Michael W. Hamman, Hester M. Hamman, Martha W. Hamman.

Ouders :— { Teunis Duvenage, oud 54 jaar. / Johanna Duvenage, geb. Engelbrecht, oud 68 jaar.

De Kinderen :—Jan H. Duvenage, Albertina Duvenage, geb. Hamman.

Ouders :— { Pieter Jacobus Potgieter, Oud Ouderling, 63 jaar. / Cornelia Isabella Potgieter.

Kinderen en Kindskinderen :—Pieter J. J. S. Potgieter, Johanna Potgieter, geb. Venter, Pieter Jacobus Potgieter, Anna Potgieter, geb. Du Plessis, (hunne Kinderen : Annie, Johanna en Maria).

Hermanus Ph. Potgieter, Thomas E. Potgieter, Isabella C. Potgieter.

Jacobus C. Labuscagne, Geertruida Labuscagne, geb. Potgieter, Laurens Du Plessis, Sucilia Du Plessis, geb. Potgieter.

Ouders :— { Hermanus Steyn, oud 51 jaar. / Jacoba Steyn, geb. Erasmus, oud 51 jaar.

Kinderen :—Pieter J. Steijn, Fransina M. Steyn, Johannes Steyn.

Ouders :— { Jacobus C. Potgieter. / Fransina U Potgieter, geb. Coetsee.

Kinderen :—Pieter J. J. S. Potgieter, Susanna Potgieter, Jacobus C. Potgieter.

Stefanus du Plessis, Anna du Plessis, Barend Kruger, Anna Kruger.

Ouders :— { Johannes H. Steyn, 47 jaar oud. / Susara S. Knoetsen, 47 jaar oud.

Kinderen :—Pieter J. Vorster, Sucilia Vorster, geb. Steyn, Pieter J. Steyn, Susanna Steyn, Hermanus J. Steyn, Johannes H. Steyn, Gert Steyn, Martha J. Steyn, Susanna Steyn.

Ouders :— { Daniël J. Erasmus, oud 41 jaar. / Maria P. M. Erasmus, geb. Niemand.

Kinderen :—Gidion J. Erasmus, Lena G. Erasmus, Johs. J. Erasmus, Maria P. Erasmus, Petrus J. Erasmus, Susanna Erasmus.

En eindelijk : *Frederik Rudolf van Rensburg*, oud 83 jaar, en zijne vrouw Maria Magdalena du Plessis, oud 46 jaar.